

Un nou plafó de rajoles a la masia de cal Conde (Cabrera de Mar)

JOAN FRANCESC CLARIANA ROIG

GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL. MATARÓ

CENTRE D'ESTUDIS D'ARQUEOLOGIA I D'HISTÒRIA DE MATARÓ

ROSA ISABEL GARÍ LLEIXÀ

GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL. MATARÓ

La masia de cal Conde no deixa de donar noves sorpreses. Amb motiu de la neteja del jardí, situat a la zona de migdia de la masia, es va posar al descobert un nou plafó de rajoles que havia restat ocult per la densitat de la vegetació.

En aquest plafó, hi veiem tres tipus de rajoles diferents, les del mosaic amb la imatge de Sant Josep, les rajoles que fan de marc amb decoració floral i les rajoles externes de quatre típiques del barroc.

La imatge de Sant Josep amb la vara florida i amb el nen Jesús en braços en actitud de benedicció, és una representació força típica i que creiem estaria inspirada en les imatges gravades en el boix i que s'utilitzarien per a la publicació de goigs. Com a elements que ens poden ser útils a l'hora d'esbrinar el taller de procedència, veiem, en els laterals, els núvols amb forma d'ensaimada i, als peus del sant, en el lateral dret hi ha dibuixat un edifici amb elements arbrats.

Entre el grup de rajoles que forma

el mosaic amb la imatge de Sant Josep, observem un detall força significatiu, com és el fet que la rajola número sis pertany a un plafó de rajoles que, molt possiblement, correspondria a una representació de Sant Ramon Nonat.¹ En aquesta rajola singular, veiem núvols en forma d'ensaimada, però en un color blau quelcom més clar i la palma amb una corona que sols hem localitzat en exemples de plafons de rajoles amb la

Plafó de rajoles de cal Conde amb la imatge de Sant Josep (Foto: J.F. Clariana).

¹ Tot i que en el safareig de la masia ja està representat Sant Ramon Nonat en un plafó més vistós (Clariana / Garí 2021: 88). Aprofitem aquí per deixar constància que en aquella obra, per error, s'apuntà com Sant Ramon de Penyafort.

Detall de la rajola núm. 6 amb la palma i corona de Sant Ramon Nonat (Foto: J.F. Clariana).

imatge d'aquest sant. Tant en el Museu de Vic com en el Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú es conserven plafons de rajoles amb la imatge de Sant Ramon Nonat amb idèntic detall de palma i corona.

peus, són força similars.² El mateix succeïx amb la imatge del Sant Josep entre dos llimoners que apareix en el prou conegut plafó de rajoles de Joseph Llimona (Batllori / Llubia 1974: 212).

Camp extern, reomplert per rajoles de quatre policromes idèntiques a les que veiem a l'obra de Batllori / Llubia (1974: 232-C).

El marc està format per petites rajoles rectangulars, també policromes, amb decoració vegetal i que són una variant que còpia la faixa central de l'anterior rajola de quatre.

En tant que l'obra de l'escala d'accés al qual es troba adossat el plafó fou construïda a mitjans del segle XX, podem deduir que el plafó de rajoles en qüestió fou reaprofitat i per tant canviat de la seva ubicació original per instal·lar-lo aquí.

Comparació imatges de cal Conde (Foto: J.F. Clariana) i de la col·lecció Carranza (detall foto: Telese 2002).

Hem vist representacions de rajoles amb la imatge de Sant Josep, molt possiblement emprant la mateixa plantilla o estergit, així ho podem constatar a la vista de la fotografia publicada per Telese sobre un plafó la col·lecció Carranza (Telese 2002: 192), on la imatge del rostre del sant, la posició del nen Jesús i la posició dels

La hipòtesi plausible que es podria haver donat, hauria estat que, inicialment, la ca-

² El mateix podem dir pel que fa als plafons amb la imatge de Sant Josep que es conserven al Museu de les Puntes d'Arenys de Mar, al Museu del Vi de Vilafranca del Penedès i al Museu Deu del Vendrell (veure V. de la Fuente 2017).

Plafó de rajoles amb la imatge de Sant Ramon Nonat conservat al Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú (Foto: J.F. Clariana).

pella de la casa devia tenir un altar d'obra, en el frontal del qual constaria la decoració de rajoles amb les imatges de Sant Josep, Sant Ramon Nonat i, possiblement, Sant Francesc d'Assís. Un exemple similar es podia veure, fins l'any 1936, a la capella de Sant Cristòfor de Cabrils, on el frontal de l'altar tenia dos plafons de rajoles, l'un amb la imatge de Sant Cristòfor i l'altre amb la imatge de la Mare d'edéu del Roser, tal com es pot apreciar en les fotografies conservades a l'Arxiu Mas de Barcelona. En reformar la capella de cal Conde, aquests plafons del frontal es deuen traslladar, malmetent-se el plafó de Sant Ramon Nonat i una de les rajoles del plafó de Sant Josep, per la qual cosa s'aprofitaria una de les rajoles per tal d'omplir l'espai buit d'aquest darrer (rajola número sis).

La datació d'aquest plafó creiem que es pot situar motivadament dins el segle XVIII, en una data propera a la de 1763 que trobem en el plafó de rajoles del safareig de la masia i que representa la imatge de la caiguda del cavall de Sant Pau. Pel que fa a l'autoria, els elements de detall apunten cap a una producció de la família Reig, a l'igual que els altres plafons de rajoles que conserva la masia (Clariana / Garí 2021: 93).

Bibliografia

BATLLORI, A.; LLUBIÀ, L.M. (1974). *Ceràmica catalana decorada*. Barcelona.

BONET-BALTÀ, J. (1988). *Ceràmica catalana. Pietat popular*. Museu de Vilafranca del Penedès. Barcelona.

CLARIANA, J.F. (2016). «Plafons de rajoles policromes en la decoració del safareig de cal Conde a Cabrera de Mar». XXXII Sessió d'Estudis Mataronins, 2015. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria. 101 – 110.

CLARIANA, J.F.; GARÍ, R.I. (2021). «Decoració de rajoles, alguns exemples». *La vall de Cabrera de Mar a l'època moderna. Les masies. Patrimoni en 3D* (coord.: J. M. Rovira). Cabrera de Mar. 86 – 95.

FUENTE, V. de la (2017). *La col·lecció de ceràmica del Museu d'Arenys de Mar*. https://arenysdemar.cat/ARXIUS/2018/CULTURA/MUSEU/Dossi-er_colA_lecciol_rajoles_Museu_d_Arenys.pdf

TELESSE, A. (2002). «La producció ceràmica de Catalunya». *Lozas y azulejos de la colección Carranza*, vol. I (coord. A. Pleguezuelo). Madrid.

Rajola de quatre del camp extern del plafó de cal Conde (Foto: J.F. Clariana).

